

Eenige bemerkingen over de benaming van
POSTHORENS in plaats van JACHTHORENS

in het nieuwe wapen van

H O R N E .

SHOWeerterland

In nummer 22, pag. 85 van den vorigen jaargang van dit tijdschrift werd het Koninklijk Besluit medegedeeld, waarbij aan de gemeente Horne een wapen verleend werd.

Dat Koninklijk Besluit van 23 October 1896 n° 60 verleent aan genoemde gemeente als wapen: *in goud drie posthorens van keel met zilveren beslag*, terwijl er bij vermeld wordt, tot nadere toelichting, dat de benaming der horens, voorkomende in het wapen der voormalige Heeren of Graven van Horne en afgebeeld in de bij het verzoekschrift overgelegde wapenteekening, behoort te zijn **pcsthorens** en niet **jachthorens**.

Dit gaf ons aanleiding om te onderzoeken in hoeverre deze benaming, door den Hoogen Raad van Adel aan deze horens gegeven, die ook op de meeste zegels der schepenbanken van het graafschap Horne worden aangetroffen, gegrond is.

Niemand zal betwijfelen, dat het uitgebreide werk van den geleerden genealoog Goethals over het geslacht Horne, om *deze kwestie* op te lossen, gerust kan worden geraadpleegd.

Goethals dan, begint zijne geschiedenis van het huis van Horne (1) met deze woorden: „Hornes ancienne et puissante maison porte d'or à trois cors ou trompes de gueules, virolés d'argent, l'embouchure à senestre” en zegt in eene noot op dezelfde bladzijde:

„Le nom du domaine ou comté de Hornes a été écrit indifféremment Horn, Horne, Hornes, Hoerne, Huerne ou Hoorne ils signifient un cor ou une trompe et

(1) F. V. GOETHALS. *Histoire généalogique de la Maison de Hornes*, Bruxelles 1848 gr. 4°. p. 7.

font probablement allusion à la charge de *grand veneur* dont les comtes de Hornes, dès les premiers temps, ont été revêtus." (1)

Wat nu den Hoogen Raad van Adel heeft doen besluiten om de horens, die ons inziens zeer zeker eene zinspeling zijn op het opperjagermeesterschap, door de Graven van het geslacht van Horne in vroegere tijden bezeten, als posthorens te bestempelen, weten wij niet. Posthorens voegen den opperpostmeester des Duitschen Rijks. De vorm der horens in het wapen der graven van Horne kan geen reden geweest zijn om deze als posthorens te belitelen. Men vergelijke de verschillende afbeeldingen voorkomende op de munten, grafsteenen enz., die in het gemelde werk opgenomen zijn. Steeds merkt men op, dat de horens in het nieuwe gemeentewapen dezelfde gedaante hebben, welke voor de oudste ons bekende jachthorens gebruikt werd.

Violet-le-duc in zijn bekenden, „Dictionnaire du mobilier français”, II pag. 257, onderscheidt de oude horens in „cor d’ivoire”, „olifant” en „trompe de chasse”. Hij zegt omtrent deze drie soorten het volgende: „ces instruments sont à peu près *identiques* par la forme et l’usage” en beschrijft ze verder: „La structure actuelle à la corne de boeuf, à la dent d’éléphant, avait commandée la forme bien connue de cet instrument à vent, qui ne pouvait donner qu’un nombre de notes très-limitées, obtenues par un mouvement des lèvres dans l’embouchure.... avec l’olifant et la corne de chasse on ne pouvait que donner un petit nombre de notes à plein souffle”. Wat nu de horens betreft voorkomende in het Hornsche wapen, deze stemmen het meest overeen met de beschrijving van den „olifant”, door Violet-le-duc II, pag. 295 gegeven: „une corne de guerre et de chasse; il servait à donner des signaux à rallier les troupes et à annoncer l’approche de l’ennemi” en als zijnde „d’une grande dimension faite habituellement d’une dent à l’éléphant, garnie de viroles de métal (*metalen ringen of banden, waarmede de horens in het wapen der graven van Horne dan ook beslagen zijn*) pour la suspendre au coté droit”, zooals de afbeelding van een jager te paard, aldaar duidelijk te zien geeft.

Vervolgens getuigt Louvan Geliot (2) een heraldicus van gezag, dat er drie verschillende soorten van jachthorens zijn „les uns tous simples SANS virolles, ATTACHES

(1) Ook WOLTERS, *Notice Historique sur l’ancien comté de Hornes*. . . Gand F. et E. Gyselynck 1850 p. 114, noemt de horens „*trompes*”.

(2) LOUVAN GELIOT, *La vraie et parfaite science des armoiries . . . augmenté . . .* par PIERRE PALLIOT. Dijon, Pierre Palliot, à Paris chez Helie Josset. 1661, fol. p. 189.

n’y autre garniture. Les autres sont mornés et virolés (*dus gelijk die van het wapen van Horne*). D’autres sont encore enguichés, pendus, attachés, ou liés.” Hieruit ziet men dus dat er twee soorten van jachthorens waren zonder *attaches*, welke *attaches*, volgens den Hoogen Raad van Adel en Rietstap, (1) kenteekenen van een jachthoren zijn.

Ter nadere bevestiging onzer bewering lezen we in het werk van Louvan Geliot nog het volgende, waaruit blijkt dat zelfs de „huchet”, door Rietstap tot posthoren verklaard, even goed een jachthoren kan zijn, en dat er, in de 17e eeuw althans, nog geen scherp afgeteekend verschil was tusschen jacht- en posthorens. Over „huchets” sprekende omschrijft hij ze aldus: „*petit cornet de chasseur* pour appeler les chiens pour la chasse, les Postillons s’en servent aussi pour advertir les maîtres des postes de préparer les chevaux pour les monter et continuer leurs courses. Il se représentent *ordinairement* sans enguichure et lorsqu’il en a une, il la faut nommer.

Ten slotte veroorloven wij ons de vraag. Zouden er wel posthorens bestaan hebben ten tijde dat de graven van Horne hun wapen aannamen?

De bekende kroniekschrijver en wapenheraut Beyeren, die omstreeks 1405 leefde en waarvan de werken in de „Bibliothèque de Bourgogne” te Brussel worden aange troffen, verhaalt ons, waar hij den slag van Stavoren beschrijft, die den 26 September 1345 geleverd werd en (2) waarin Gerard van Horne gesneuveld is, dat deze als wapen droeg: „*gout, van kele drie horen, van zilver waren zi gebonden*,” terwijl de teekening van het wapen, door zijn voorganger den wapenheraut Gelre, ons horens te zien geeft, zooals ze (omstreeks 1404) in het gemeentewapen van Horne voorkomen, met dit verschil dat de openingen der horens in het oude wapen groen gekleurd zijn. Een *Signeur de Perweis* (heer van Perweis uit het geslacht van Horne) nam in 1396 met Albrecht van Beieren aan den oorlog tegen Friesland deel, en voerde, volgens het wapen afgebeeld in het Oud armoriaal, dat 333 wapens der edellieden bevat, (3) hetzelfde wapen

(1) J. B. RIETSTAP, *Handboek der wapenkunde*, 2e uitgaaf 1875 p. 252 en zijn *Armorial Général*, Gouda 1884 p. 989, 2e kolom, waar hij het wapen beschrijft „D’or à trois huchets de gueules virolés d’argent.”

(2) JEAN VAN MALDERCHEM, *La bataille de Stavoren 26 Septembre 1345. Noms et armoiries des chevaliers tués dans cette journée . . . d’après le manuscrit original du héraut d’armes Gelre*. Bruxelles, La Haye 1870 8°.

(3) J. M. LION, Blasonneur du Conseil suprême de Noblesse à la Haye, *Ancien armorial contenant 333 écussons de chevaliers Néerlandais, Belges, Français et Allemands*, qui sous Albert de Bavière, ont été faire la guerre en Frise en 1396, p. 31.

met in het schildhoofd een barensteel van sabel. De horens zijn hier moderner en sierlijker en niet afgeknot, terwijl de kleur van het beslag dezelfde als die der horens is.

Het zou ons te ver voeren om, zelfs in het kort, de plaatsen aan te geven, waar eene beschrijving of zelfs eene afbeelding van het wapen van dit geslacht, wiens leden zulk eene belangrijke rol in de geschiedenis gespeeld hebben, voorkomen.

De geschiedenis der graven van Horne is zeer nauw met die der tegenwoordige provincie Limburg verbonden. Een vrij groot gedeelte van haar grondgebied is gevormd uit het voormalig graafschap Horne, dat een Loonsch leen was, waarmede oorspronkelijk de vrije Rijksheerlijkheden Weert met Nederweert en Wessems verbonden waren; terwijl de familie van Goir, een tak van hun geslacht, van meer dan eene heerlijkheid, op het grondgebied der Nederlandsche provincie Limburg gelegen, bezitster is geweest.

Aan hun verblijf herinneren hunne blazoenen in kerken, hoeven en kasteelen, op klokken, glasvensters enz., wier overblijfselen getuigen van de vroegere grootheid der schenkers alsmede van die milde vroomheid den middeleeuwschen adel eigen.

Indien het den stoeren en dapperen ridders uit het huis van Horne, die zoozeer behagen schepten in het edel jachtvermaak (1), gegund ware, het nieuwe wapen met de posthorens te zien, zouden zij wellicht ontevreden het hoofd schudden, trotsch op den titel van opperjagermeester.

JOS. M. H. EVERSEN.

(1) De zilveren hartsvanger van een der laatste heeren bevindt zich thans in het bezit der familie Bloemarts.